

Memleket hayatta kalmak için hayat kaydirmek gereken bir yer. Bizim bu kadar vahşi ve acımasız olmamız, aslında türdeşlerimize, kardeşlerimize karşı da pek o kadar merhabetli olmayışımızın sebebi genetik mi, kültürel mi, nedir?

Kültürel deyince yeni ırkçılıktan bahsetmiş oluyormuşsun. İnsanların kültürleri sebebiyle dışlanmasını söyleyenler, *ırkçılık* yapmıyorlarmış.

İkisi arasında çok fark var mı? Yani insan ırkını, genetiğini, rengini değiştiremez ama kültürünü?

Büyük ölçüde kültürünü de değiştiremez. Diyelim 15 yaşına kadar aldığı bir kültür var, bunu sonradan değiştirmesi çok zor, hayatını yeniden kurmak kadar zor. Hayatının kaymasından sonra kurtulmaktan daha zor. Çünkü dünyayı bir pencereden algılamaya başlıyorsun ve tüm etrafın da buna göre şekilleniyor.

Önyargılar...

Önyargılar ve diğerleri. Bilginin her türlü ilk başta bize başkaları tarafından veriliyor. Bunun ırkçılıktan çok fazla bir farkı yok. Kültürel olarak bir insanın daha aşağıda olduğunu söylemesi, bir insanın ırkçı olmadığı anlamına gelmez.

Çünkü kültür de değişmez?

Evet, neticede değişebilir diyecekler ancak sundukları değişim formülleri ırk değiştirmek gibi. Teorik olarak ırk da değişebilir, artık insanın ırkını değiştirmesi de mümkün. Ne olacak, biraz ameliyat, biraz kağıt değişikliği lazım. Bununla beraber kültür çok daha derine inmiş bir şey.

Bunu değiştirmek için çok büyük stres gerektiğini söylüyordu. Charlie Munger'ın bir yazısında...

Nasıl telaffuz ediyorsun adını?

Mancır gibi ama *mangır* demek de daha uygun belki, Meşhur Warren Buffett'ın daha az meşhur ortağı.

Okumayı seven bir adam. Düşünce modelleri geliştirip, bunları yatırımda kullandığı için zengin olduğu söyleniyor. Yazıda da insanın düşünce zaafiyetlerinden bahsetmiş. Ancak sonunda Ivan Pavlov'un 1920'deki bir deneyinden bahsediyor. Burada alışkanlıkların nasıl kırıldığıyla ilgili bir gözlem var: Bunu çoğu psikoloji profesörü bilmez, Pavlov'un sadece şartlı refleks konusunda çalıştığını sanır insanlar diyor. Devamında bu reflekslerin nasıl bozulduğuyla ilgili de bir araştırma yapmış: Zor kazanılan alışkanlıkların zor terkedildiğini söylemiş. Ancak asıl önemli kısım şu: İnsanların *kültür* diyebileceğimiz inanç sistemlerinin ancak aşırı stresle akamete uğrayacağını söylüyor.

Hmm.

Bunun zımnen manası şu: Bir takım *teröristler* var, bunlar bizim medeniyetimizi tehdit ediyor. Üçbin senedir bitmeyen *barbar belası*. Ama bu teröristlerin inançlarını kırmak için onlara işkence etmek gerekebilir. Trump ilk seçildiği sıralar *işkence işe yarıyor* diye bir açıklama yapmıştı: Ne konuda işe

yaradığını düşündüğünü kimse sormamış ama bilgi edinme konusunda değil muhtemelen, insanları kırmak için işe yarıyor. Onları inançlarından uzaklaştırmak için.

Daha keskinleşmelerine sebep olmaz mı?

Biz teorik olarak böyle söyleyebiliriz ancak işkence derken stres üreten herhangi bir durum, illa fiziki zarar olması şart değil. Belki bazı fiziki zarar insanı kavileştirir ama psikolojik tarafları da mevcut.

Gerçekten işe yarar mı?

Pavlov'un deney köpekler üzerinde ve stres dediği Leningrad selinde, kafeslerine su dolmuş, o. Boğulma tehlikesi geçirmişler. Hayvanların artık eski tepkileri vermediklerini görünce bunun sebebinin yaşadıkları stres olduğunu düşünmüş ve bunun üzerine de deneyler yapmış. Hepsinin bir şekilde kırıldığını söylüyor. Bununla beraber insanlar üzerinde yapılmış bir deney yok, bildiğim kadarıyla. Veya bilimsel deney yok.

Oradan çıkan sonuç işkencenin işe yarayacağı yönünde. İnançları sıfırlıyor o zaman.

Evet. *Mahir Kafir için İslam'a Giriş* (Savvy Kafir's Intro to Islam) diye bir kitaba baktım bir de. İnce bir kitap ve yaklaşık yarısına geldim ama müslümanlar kadın döver, müslümanlar intihar eylemi yapar diye giden bir önyargılar silsilesi dışında bir şey yok. Takiyye ve Dar'ul-Harp'ten bahsetmiş ufak ufak ama takiyyenin şu sıralar aşk ilişkisi yaşadıkları Şia'nın bir kurumu olduğunu söylememiş mesela. Müslümanların asıl dini vazifesi yeryüzünü ele geçirmekmiş. Bunu yapamadıkları için duruyorlarmış yerlerinde.

Niye böyle kitaplar okuduğunu sormayacağım.

Birincisi sanırım Batı'da *ana akım* İslam görüşü artık bu olacak. İslam'ın bir zamanlar Komünizm'in olduğu gibi *ideolojik düşman* olduğu yerde, hiçbir müslüman rahat edemez. Dininden dönse bile *kripto müslüman* olduğu ithamıyla karşılaşabilir. Bu gibi fikirleri anlamak için falanca politikacının sözlerine değil, bunun gibi adını bile vermekten kaçınan adamların söylediklerine bakmak lazım. İkincisi bunu yukarıda okuduğum Munger yazısıyla beraber düşündüm. *Bu adamları ideolojik dinlerinden çevirmek için işkence mübahtır* demelerine az bir zaman kaldı.

Dünya bildiğimiz dünya olmaktan çıkacak diyorsun.

Felaket tellallığı yapmak istemem, bununla beraber Batı'nın İslam ve müslümanlara karşı bakışı birkaç politikacının oy devşirmek için istismar ettiği olaylardan fazlası. Müslümanların da bunda payı var ama Batı da, (Müslümanlar gibi) *kültürel olarak üstün* olduğunu düşünüyor. Bunda haklıdır, haksızdır mevzuuna girmeden, bir yerde *en üstün* olduğunu düşünen iki kültür varsa, aralarında çatışmanın kaçınılmaz olduğunu düşünüyorum.

O halde birinin üstünlükten vazgeçmesi mi gerek?

Bunu iki tarafa da açıkça söyleyemezsin. Müslümanlara dönüp *yanlış yoldasınız* mı diyeceksin, Batı'ya dönüp *kötüsünüz* mü? Buradan çıkış yolu muhtemelen *sentez* olacak, yani müslümanların bir kısmı

Batı'nın kriterlerinde Batı'nın sunduğundan da üstün olacaklar.

Ne gibi kriterler?

İşte bilim, sanat, medeniyet gibi kriterler.

Bu mümkün mü? Afrika'dan sonra dünyanın en geri toplumlarından bahsediyorsun.

Mümkün ama bir iki nesilde değil. Muhtemelen bir iki yüzyıl bu sentezin gelişmesi sürecektir. Uzun bir savaş bizi bekliyor.